

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 24.

ZATERDAG 11 JUNI 1927.

SCHIP EN DAKRUITER VAN DE KATHEDRAAL TE BAYEUX.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE SCHAT DER INCA'S, DOOR H. B. MARRIOTT WATSON (24)	BLZ. 278
HET „TAPIS DE BAYEUX” (GEÏLLUSTREERD), DOOR SARA V. ZUIDEN	BLZ. 277, 280—283
DAUWTRAPPEN, DOOR M. VAN KAMPEN	BLZ. 281
HET LANDVOOGDELIJK PALEIS TE BUITENZORG, DOOR D. V.	BLZ. 283—284
EEN OUD UITHANGTEEKEN (GEÏLLUSTREERD), DOOR C. VISSER	BLZ. 284—285
VAN EEN GEDENKSTEEN, DIE ZIJN BESTEMMING NIET BEREIKTE, DOOR J. SCHUITEMAKER CZ.	BLZ. 284
NAAR MARKEN! (GEÏLLUSTREERD), DOOR D.	BLZ. 286—287
HEERSCHERS VAN FERRARA (GEÏLLUSTREERD), DOOR KAZIMIERZ CHLUDOWSKI (19)	BLZ. 287—288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzeken betrefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE SCHAT DER INCA'S

DOOR

H. B. MARRIOTT WATSON.

24)

MIJN grootste angst gold de vrouwen. Want het uiteenspattend gesteente had ook een van haar kunnen treffen en zelfs een steensplinter kon een doodelijke wonde toebrengen, door de kracht waarmee hij wegsapte. Later hoorde ik dat Werner en Houston den heelen nacht groote steenen den berg hadden opgerold en langs de randen der kloof gelegd, zoodat er geen plek meer over was waar wij beschutting konden vinden.

Nadat dit zoo een half uur geduurd had, begreep ik dat ons niets anders te doen overbleef dan ons op genade en ongenade over te geven. Een der Indianen werd bijna in tweeën gebroken door een stuk vliegend gesteente en de gedachte dat Mercedes dit lot zou hebben getroffen als zij tevallig op die plaats had gestaan met haar rug tegen den muur, deed mij een besluit nemen.

„Ik geef mij over!” riep ik naar boven. „Roep je mannen dadelijk terug”.

Houston bracht de hand aan zijn mond en liet een schrill gefluit hooren. Daarop liepen de beide schurken op mij toe; zij vormden een vreemdsoortig paar.

„Jelui begrijpt”, zei ik, „dat ik dat alleen doe, als het bombardement gestaakt wordt”.

Werner knikte. „Maar man, wij hebben volstrekt geen plan jelui allemaal te vermoorden. Dat zou ons niet eens gelegen komen”.

Houston keek mij scherp aan. „Wij moeten in ieder geval om uitlevering van wapens verzoeken”, zei hij. Ik reikte Werner — niet hem — mijn pistool over en vergezelde ze naar binnen, waar ik onzen mannen beval hun wapens neer te leggen. Toen alles stil was geworden, trad Houston op de dames toe en nam zijn hoed af.

„Het spijt mij, dat wij u last veroorzaakt hebben”, zei hij. „Wij zullen het je vroeger of later betaald zetten”, zei ik woest.

„De zaak is nog niet afgelopen”, zei Werner koel. „Als wij er voor moeten boeten, zullen wij dat doen”.

Manuel was verdwenen. Ik vreesde, dat hij bij het bombardement het leven had ingeschoten.

Mercedes keek mij treurig aan. „Is dit het einde?” vroeg zij. Maar zooals Werner gezegd had, de zaak was nog niet uit. Wij waren gevangenen en wisten nog niet wat er verder zou gebeuren.

„Ik stel voor dat wij hier vandaan gaan”, zei Houston. „Het is hier geen prettige situatie voor de dames”.

Zwijgend troffen wij onze maatregelen en namen wij de muilezels mee, die er het leven afgebracht hadden. Zwijgend verlieten wij het ravijn en trokken naar het kamp der overwinnaars. Met welke gevoelens ik dit deed, laat zich beter denken dan beschrijven. Wij waren krijgsgevangenen; maar welk lot wachtte ons?

Ik dacht er aan met angst en beven.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

IN GEVANGENSCHAP.

Manuel was spoorloos verdwenen. Dat was het vreemde van de zaak. Hij was niet door een steen getroffen, zooals mij bij navraag bleek, maar hij was weg. Wij hadden geen tijd hier lang over na te denken, want zoodra wij in het kamp aankwamen, opende Werner de besprekingen. Ik wist wat zij zouden verlangen. Nu zij wisten, dat Mercedes Raymond's dochter was, begrepen zij, dat hij haar in vertrouwen had genomen. Zij wilden het geheim van den Grooten Visch hebben en zij dachten, dat Miss Raymond zelf den schat op een andere plaats had overgebracht. Zij begonnen vriendelijk.

„Het wordt tijd dat wij tot de zaak komen, Miss Raymond”, zei Werner kortaf, maar niet onheusch. „Ik geloof, dat ik namens mijn kameraden mag spreken, als ik u een voorstel doe, dat ik ook eens aan Poindexter gedaan heb. Geef ons de gevraagde inlichting en u krijgt een deel van de vondst en daarmee is de zaak uit”.

Mercedes, die den schok van het bombardement te boven was gekomen, antwoordde hem met vlamme oogen:

„Denkt u, dat ik u in het bezit van den schat zal stellen, na de vreeselijke en slechte dingen waaraan gij u hebt schuldig gemaakt?”

„Jawel”, antwoordde Werner koel.

„Laten wij bij het begin beginnen”, stelde Houston voor, „dat zal Miss Raymond zeker aangenaam zijn. In de eerste plaats moet u wel begrijpen, Miss Raymond, dat wij vastbesloten zijn den Visch in handen te krijgen. Het is maar een kwestie van tijd en — methode. Wij zouden er de voorkeur aan geven een methode te volgen, die wij beiden goed vinden”. — Hij zweeg. — „Maar wij zien ook niet tegen andere middelen op — zooals Mr. Poindexter wel weet. Geloof u mij dus als ik u verzeker, dat wij veel liever tot een minnelijke schikking komen. Denkt u er eens over na. Er is geen haast bij. Overdenkt u eens de positie waarin u verkeert. Maakt u eens de balans op, weegt u de voor- en na-deelen tegen elkaar af en antwoordt u dan. Ik ben er zeker van, dat u daar wel bij zult varen. Wat is jouw opinie, Poindexter?”

Wat moest ik zeggen? Ik kende die mannen, die in hun begeerte naar het goud gewetenloos waren geworden als duivels uit de hel. Ik zag Mercedes' verblindende schoonheid en huiverde. Het kostte mij moeite te spreken, maar ten slotte zei ik:

„Miss Raymond heeft mijn raad niet noodig. Als zij er om vraagt, zal ik ze haar geven”.

„Ik heb te beslissen”, sprak zij, „en ik heb beslist. Nooit zal ik toestemmen. Gij zijt de menschen, die mijn vader in den dood hebt gejaagd; en gij hebt tal van anderen gedood als ik met u een overeenkomst zou aangaan. Dat is mijn antwoord”.

Houston luisterde onverstoort, maar Werner's gezicht betrok.

„Mooi zoo”, zei hij, „best. Nu is 't onze beurt”. Hij riep Jeff, die Mercedes wegleidde. Toen ik wou volgen, hield hij mij terug.

„Even wachten, Poindexter”, zei hij. „Ik wou eerst even met je praten. Voor de dame zal goed gezorgd worden. Jij bent een verstandige vent, met jou valt te praten”.

Toen begon Houston.

„Je ziet zelf wel in, Poindexter, hoe de zaken staan. Eenerzijds is de primitieve man, Werner, anderzijds een zwakke

en verre van primitieve vrouw. Ik noem ongaarne het woord „marteling” in verband met een dame, maar — zooals ik reeds zei, wij zijn vastbesloten den Visch te bemachtigen”.

Ik wist niet wat te zeggen. Was eenige schat ter wereld haar veiligheid waard? Ik begreep, dat de schurken een plan hadden en vast erop rekenden dat dit zou slagen. Daarom antwoordde ik slechts:

„Ik moet tijd hebben om erover te denken — jelui moet mij tijd geven”.

„Ik vind, dat wij maar dadelijk moesten beginnen”, zei Houston. „Dan kan je in dien tusschentijd nadenken”.

„Dadelijk beginnen!” riep ik uit.

„Ja, wij kunnen hier niet eeuwig blijven. Wij moeten ook aan den levensmiddelenvoorraad denken. Werner, je moest maar doen, wat wij afgesproken hebben”.

„Ik zal haar nog één kans geven”, zei Werner en ging met Houston weg.

Ik bleef alleen maar bemerkte alras, dat ik voortdurend bewaakt werd. Terwijl ik heen en weer liep, zag ik Coop op eenigen afstand en ik ging naar hem toe.

„Hallo!” begroette hij mij. „Dus je hebt 't toch verloren?”

„Was dat jouw idee — die steenblokken?” vroeg ik streng.

„Neen. Idee van Houston. Ik voel me slap. Ben te vroeg opgestaan. Ik moest in een ziekenhuis liggen op 't oogenblik. Weet Werner wat hij weten wil?”

„Neen; Miss Raymond wil met moordenaars niets te maken hebben”.

„Maar jij zult 't toch ook wel weten. Je zult moeten toegeven. Zij zullen voor niets terugdeinzen. Zeg het maar. Anders zullen zij je dwingen”.

„Miss Raymond weigert”, herhaalde ik.

Ik liep naar de tenten in de hoop met Mercedes of Mrs. Chester te kunnen praten. Juist kwam Werner naar buiten.

„Nu moet 't maar gebeuren”, zei hij tot Houston en toen hij mij gewaar werd, riep hij uit: „Ga terug. Coop, sufferd, breng hem terug!”

Coop legde zijn hand op mijn arm. „Ga mee!” zei hij ruw, maar met een uitdrukking op zijn gezicht, die ik niet begreep.

Ik was machteloos. Ik liet mij terugleiden en ging zitten peinzen over een middel om de vrouwen en mij te redden. Maar wat kon ik doen? Uren zat ik zoo en martelde mijn hersens vergeefs af. Ten slotte vroeg ik Werner te spreken.

„Wat heb je met Miss Raymond gedaan?” vroeg ik dringend. „Waar is zij?”

„Wat gaat dat jou aan?” vroeg hij grimmig. „Blijf jij maar zitten dromen”.

„Werner”, riep ik uit, „je moet 't me zeggen!”

„Over een paar uur zal je er wel meer van hooren. Ik denk dat jij — en Miss Raymond ook — dan wel handelbaarder zult zijn”.

Ik begreep hun duivelsche sluwheid. Zij zouden ons door onzekerheid martelen. De nacht brak aan en ik hoorde Werner's stem en tegelijkertijd het rumoer van een kamp in opschudding.

Plotseling werd mijn tentzeil opengerukt en viel het licht van een lantaarn op mijn gezicht. Werner stond voor mij.

„Dus jij hebt 't niet gedaan! Ik dacht wel, dat dit onmogelijk was”.

In het roode lichtschijnsel had zijn gezicht een duivelsche uitdrukking.

„Wat is er aan de hand?” schreeuwde ik opspringend en greep hem bij de keel. „Waar is Miss Raymond?”

Hij slingerde mij van zich af.

„Ontsnapt!” zei hij en begon vreeselijk te vloeken.

Mijn hart sprong op van vreugde. Mercedes weg! Dat was het beste nieuws, dat hij mij had kunnen vertellen.

„Er moet verraad in het spel zijn”, vervolgde hij, „of zij heeft de slimheid van den duivel. Zij is mij al nog eens ontsnapt, maar —”

Op dat oogenblik verscheen Houston.

„Je hebt haar laten ontvluchten! Zij is weg!” gromde hij.

„Houd je mond. Ik heb 't niet gedaan”, snauwde Werner.

„Wie dan? Wie is de schuldige?” vroeg Houston, zich met geweld bedwingend.

„Niemand weet 't. Zij was in de tent met de andere vrouw en Miguel hield de wacht. Hij heeft niets gezien. Het was stikdonker; maar kunnen twee vrouwen alleen ontkomen? Iemand moet ze geholpen hebben, iemand die het kamp kent. Twee muilezels zijn ook verdwenen. Bij den Hemel! als ik den schuldige vind —”

„Miguel weet niets, heeft niets gezien — het is ongelooflijk”, zei Houston.

„Hij zweert dat hij niets gehoord heeft. Hij heeft voortdurend bij het vuur gezeten”.

„Dan is hij een ezel. Of hij was dronken. Als 't niet Miguel was, had ik hem kunnen verdenken, maar die gooit zijn kans niet weg voor een vrouw”.

„Och, die was 't niet”, zei Werner ongeduldig.

„Wij moeten den heelen nacht zoeken”, zei Houston. „Zij kan niet ver weg zijn. In ieder geval hebben wij een gijzelaar”.

Zij keken mij aan niet met de woede van zoeven, maar met de koelbloedige wreedheid van een slachter. Maar het kon mij niet schelen. Mercedes was ontkomen. Ik voelde geen angst, slechts blijdschap.

Den heelen nacht werd er in alle richtingen gezocht. Ik echter sliep voor het eerst in vier-en-twintig uur rustig door. In den ochtend bracht een der Indianen mij mijn ontbijt, dat ik met smaak nuttigde, waarna ik weer kalm bleef afwachten.

Langen tijd liet men mij alleen. Ik zag Werner met eenige mannen vertrekken en wist daardoor dat er nog steeds naar Mercedes gezocht werd. De overtuiging dat zij niet gevonden zou worden, werd steeds sterker bij mij. Tegen den middag kwam Coop mij eten en water brengen. Hij ging bij mij zitten. De Indiaan stond op eenigen afstand op wacht.

„Honger?” vroeg Coop en ik knikte toestemmend.

„Rein geweten, hè?” vervolgde hij. „Ik voor mij heb graag een glas bier bij mijn maaltijden”. Hij keek mij veelbeteeke-nend aan. „Ben je nu tevreden?” vroeg hij.

„Ik ben tevreden. Ik geef niet meer om Houston of Werner, of zelfs om Coop”.

„In ieder geval heb ik mijn rekening met Miss Raymond vereffend”.

„Wat bedoel je?” vroeg ik verbaasd.

Hij grinnikte, keek naar den Indiaan en gaf mij een wenk.

„Aardig spelletje gisterenavond, hè?”

„Wat?” riep ik uit. Ik begon te begrijpen. „Jij! Heb jij dat gedaan?”

„En of!” zei Coop. „Wat dacht je dan? Ik ben een vertrouwensman in deze onderneming. Ik heb geleden voor de goede zaak, snap je. Ik durf me vrijheden veroorloven met den almachtigen Werner en ik geef geen snars om Houston. Voor dien heb ik wat in de pekkel liggen. Dat is een adder. Die vecht met vergiftige pijlen. In ieder geval zal niemand ooit Coop verdenken en dus doet Coop het kunststukje en toovert ze weg. Hoe vind je 'm?”

„Ik ben je ten zeerste verplicht, Coop”, zei ik. „Hiermee heb je ook onze rekening vereffend. Vertel me eens hoe je 't hebt klaar gespeeld”.

„Och, het was dood gemakkelijk”, zei hij. „Miguel is een domkop, maar opvliegend. Ik ging een spelletje kaart met hem spelen en bracht wat te drinken mee. Ik had een paar druppels van dat goedje, dat ik van den dokter had gekregen, in zijn glas gedaan. Van wat er daarna gebeurd is, weet hij niet veel meer te vertellen. Ik had de muilezels met een van jelui Indianen gereed gehouden. Het was gewaagd, maar 't is gelukt”.

„Ze zijn ten minste nog niet gesnapt”, zei ik.

„Neen, zij zijn nog niet gevangen, maar jij wel”, zei Coop. „Eén ding moest ik doen. Ik moest ze vertellen, dat jij vrij was en ze zou wachten”.

„Daar heb je goed aan gedaan”, zei ik en voegde er bij: „Aan mij zullen ze ook niet veel hebben”.

„Wat, weet je 't niet? Ben je niet in 't geheim ingewijd?” riep Coop onthutst uit.

„Als ik wat wist”, zei ik ontwijkend, „zou ik toch het recht niet hebben het te verklappen”.

„Je hebt er mijns inziens net zoo hard voor gewerkt als wij”, zei Coop na eenig nadenken. „Maar als je 't weet, zal je 't moeten zeggen. Ik ken Werner”.

Toen hij weg was, bleef ik zitten peinzen en viel soms in slaap, overweldigd door de hitte. Een uur vóór zonsondergang kwam er een bode uit Mercedes' kamp. Werner was nog met de meeste mannen op zoek en Diego bracht den bode bij Houston. Deze sprak den man in 't Spaansch aan, daarna in het Cholo dialect, maar de man schudde het hoofd en stak hem een papier toe, dat Houston, verbaasd, aannam. Hij draaide het om en slaakte een kreet. Ten slotte las hij het en ik zag zijn gezicht verhelderen. (*Wordt vervolgd.*)

HET „TAPIS DE BAYEUX”. WILLEM DE VEROVERAAR TREKT NAAR BRETAGNE. OP DEN ACHTERGROND DE MONT ST. MICHEL.

HET „TAPIS DE BAYEUX”.

DIJ jaar is het 850 jaar geleden, dat de wijding van de kathedraal van Bayeux plaats had, n.l. 14 Juli 1077. Dit prachtige voorbeeld van Romaansche en Gothische bouwkunst bestaat wel niet meer in zijn oorspronkelijken vorm, want vele malen heeft brand het gebouw gedeeltelijk verwoest, maar het is nooit geheel vernieuwd, doch steeds hersteld, zoodat b.v. de torens aan de voorzijde uit de 11e eeuw zijn, terwijl het koor uit de 13e eeuw is. Het schip is daarentegen uit de 14e en 15e eeuw, evenals de dakruiter (de toren op de kruising van de twee nokken). ☒ Onder de vele geschenken, destijds ter versiering van de kathedraal aangeboden, bevond zich ook het door Koningin Mathilde, vrouw van Willem den Veroveraar en dochter van den graaf van Vlaanderen, vervaardigde borduurwerk, thans bekend onder den naam van „Tapis de Bayeux”. Men moet zich dit „Tapis” echter niet als een tapijt of behangsel voorstellen. Het is een lap linnen ± 0.50 meter breed en 70 meter lang, waarop met wol de geschiedenis van het verraad van Harold is geborduurd. Verder kan men er op zien: den slag bij Hastings, het sneuvelen van Harold's broeders en ten laatste Harold's dood, 14 October 1066. Men neemt aan, dat het borduurwerk is vervaardigd naar cartons, geteekend door den broeder van Willem den Veroveraar, bisschop Odo, die zelf den tocht naar Hastings meemaakte. Helaas, deze cartons zijn verloren geraakt. ☒ Duidelijk is thans nog merkbaar, dat het borduurwerk uit de hand, en over de knie vervaardigd is. Het linnen is daardoor gerekt, waardoor alle rechte lijnen onzuiver zijn geworden. Het doek is in drieën verdeeld, een onder- en bovenrand, die te samen ongeveer een derde gedeelte der breedte beslaan, en het breede middenstuk, waarop de geschiedkundige gebeurtenis afgebeeld is, voorzien van korte Latijnsche bijschriften. ☒ De onder- en bovenrand zijn versierd met afbeeldingen uit de fabelen van Aesopus, zooals b.v. de vos en de raaf, de wolf en het lam, de wolf en de ooievaar, verder met voorstellingen van jacht en landbouw, dierfiguren, of wel maken deel uit van de handeling die op het middenstuk is afgebeeld. ☒ Daar ziet men achtereenvolgens, hoe Eduard, koning van Engeland, op een troon gezeten, de kroon op het hoofd en een scepter in zijn hand, Harold, zoon van Graaf Godwin van Wessex, een opdracht geeft (n.l. om Willem, den hertog van Normandië, te berichten, dat hij hem tot zijn opvolger heeft uitverkoren) en hoe Harold, na gebeden en gegeten te hebben, zich per sloep naar een boot begeeft, die hem naar Normandië moet brengen. Er steekt echter een storm op, het schip kan den koers niet houden en wordt naar het grondgebied van Guy de Ponthieu gedreven. Bij het

aan wal stappen wordt Harold door Guy gevangen genomen en naar Beauvain gebracht. Willem van Normandië, die van de gevangenschap van Harold gehoord heeft, zendt boden naar Guy, teneinde Harold vrij te koopen. De boden stijgen te paard, rijden snel naar Guy de Ponthieu, hebben een ernstig onderhoud met hem, waarna Guy Harold aan den hertog van Normandië uitlevert. Willem leidt Harold nu naar zijn paleis, waar hij zeer vriendelijk wordt ontvangen. ☒ Vervolgens ziet men hoe Willem, vergezeld van Harold, met zijn leger ten strijde trekt naar Bretagne, en hoe bij den Mont St. Michel, de soldaten moeite hebben, niet in het drijfzand te verzinken. Harold redt eenigen met levensgevaar. Bovenstaande afbeelding toont deze episode. De Mont St. Michel (midden bovenaan) is wel zeer primitief weergegeven, maar men moet niet vergeten dat in de 11e eeuw de rots nog niet gekroond werd door het bouwonder, dat thans iederen bezoeker in verrukking brengt, doch dat toen eerst een gedeelte van dit bouwwerk gereed was. Het voorzichtige, tastende loopen der soldaten, het wegzakken van het voorste paard in het verraderlijke zand, zijn fraaie voorbeelden van de dikwijls zeer doordachte en gevoelige wijze van uitbeelden. ☒ Het leger begeeft zich nu naar Dol, vanwaar Willem Conan, Hertog van Bretagne ontvlucht, door zich, met behulp van een touw ladder, buiten de kasteelmuren te laten zakken. Hij wordt echter vervolgd, het leger nadert Rennes, dat in handen van den hertog van Normandië valt. Daarna wordt Dinan belegerd, welke stad zich ook moet overgeven, en men ziet Conan de sleutels uitleveren. Willem slaat Harold nu tot ridder, en deze zweert hem te Bayeux eeuwige trouw. Deze eed, afgelegd met de hand op de relikieënschrijn van de kathedraal van Bayeux, werd later schandelijk door hem verbroken, en was de aanleiding tot den vreeselijken veldslag bij Hastings. ☒ Nu keert Harold naar Engeland terug, waar hij zich naar koning Eduard begeeft. De vorst is ziek, maakt stervende zijn testament, en men ziet zijn lijk naar de kerk dragen. Op de plaat op bladz. 281 ziet men het paleis. Boven maakt de koning zijn laatste wilsbeschikking, beneden het plan opvatten, Harold de kroon aan te bieden. ☒ Op de volgende plaat (bladz. 282) ziet men Harold, die niettegenstaande zijn eed van trouw, de kroon heeft aanvaard, op den troon gezeten, de boodschap ontvangen, dat van Normandië een vloot nadert, terwijl het ontevreden volk buiten, elkaar vol vaartuig heeft n.l. zoo spoedig mogelijk het nieuws van Harold's troonsbestijging naar Normandië gebracht, waar hertog Willem onmiddellijk bevel geeft een vloot samen te stellen. Men

HET „TAPIS DE BAYEUX”. HET OVERLIJDEN VAN KONING EDUARD.

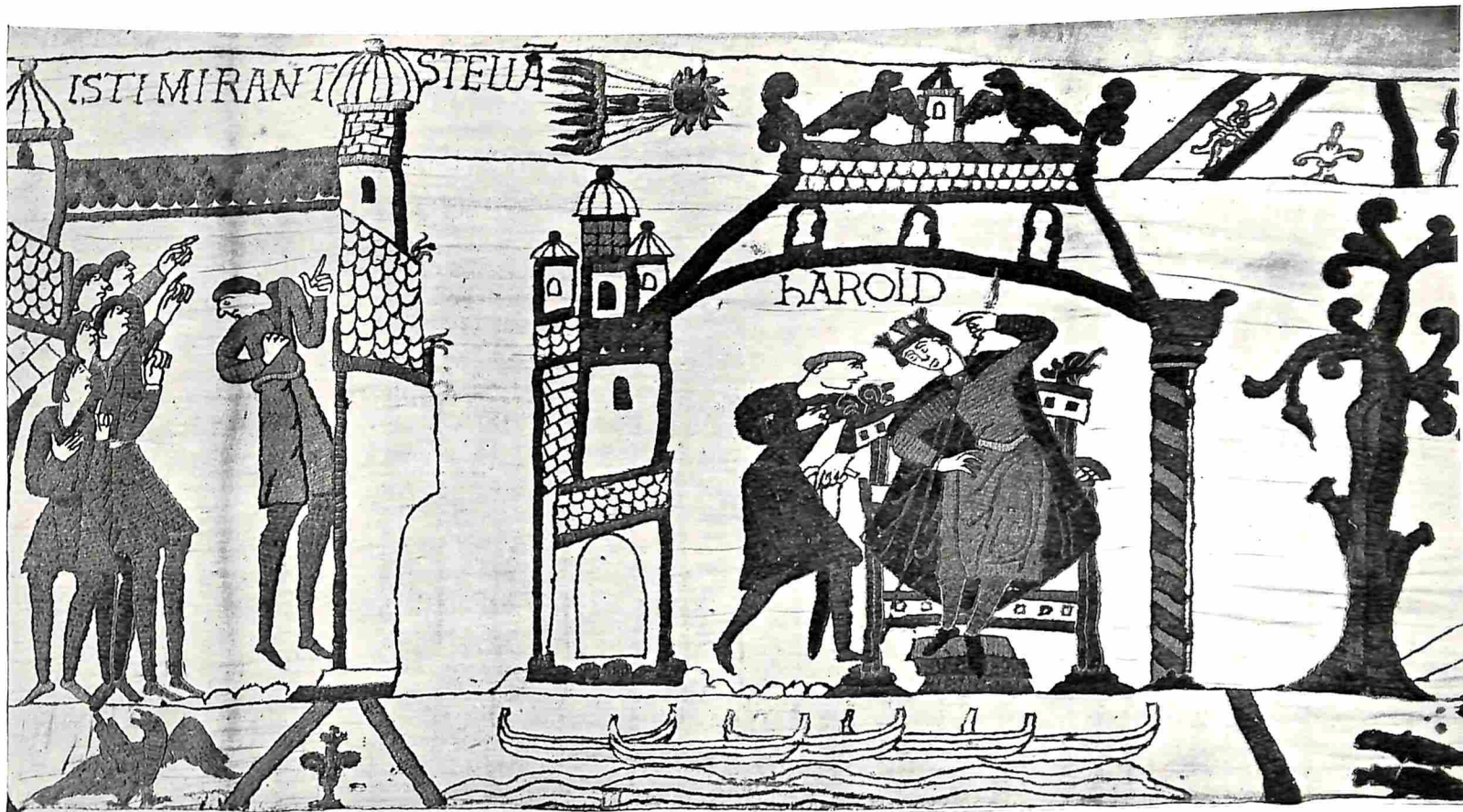
ziet boomen omhakken, planken zagen, schepen bouwen en te water laten. Krijgsknechten brengen het benodigde voedsel, alsook wijn en wapenen aan boord, waarna hertog Willem, met zijn leger, zich inscheept en het Kanaal oversteekt. ☒ De volgende plaat (bladz. 283) toont een gedeelte der vloot. De voorste boot is die van Willem van Normandië. De banier, hem door den toenmaligen Paus, Alexander II, voor dezen veldtocht geschonken, is boven aan den mast afgebeeld. Men landt te Pevensey, waar menschen, paarden en levensmiddelen van boord worden gebracht. Vlug rijden de soldaten naar Hastings, waar zij koeien en schapen in beslag nemen. Nu wordt vleesch aan het spit gebraden, een maaltijd klaargezet, waarna Willem met zijn broeders, die meê ten strijde zijn getrokken, aanzit, en zijn broeder Odon, de bisschop, zijn zegen over de spijsen uitspreekt. ☒ Na afloop van het maal bespreekt Willem met zijn broeders Odon en Robert de krijgskans, waarna hij het kamp onder zijn eigen leiding laat versterken. Boodschappers brengen hem nieuws over het leger van Harold, en hij stijgt te paard, om met zijn leger Harold tegemoet te trekken. Bij het treffen van de twee legers ontwikkelt zich een veldslag. Men ziet de broeders van Harold, Lewine en Gyrth, sneuvelen. Vele Fransche en Engelsche krijgers vallen dood of zwaar gewond ter aarde, paarden stijgeren, rijden over de gevallen heen, en temidden van al het krijgsumoer ziet men bisschop Odon, volgens het verhaal met een maliënkolder onder zijn priesterkleed, de soldaten aanmoedigen. Het gevecht duurt voort. Ten laatste wordt echter Harold doodelijk getroffen door een pijl, die hem in het oog dringt, waarna weldra het Engelsche leger vlucht. ☒ Hoewel de platen slechts een klein gedeelte van het „tapis” toonen, is daaruit toch reeds te begrijpen dat dit kleed, door een ooggetuige ontworpen, een bijkans onuitputtelijke bron is van geschiedkundige aanwijzingen, zoowel op het gebied van krijgskunde, als op dat van kleding, landbouw, scheepsbouw enz.; ja zelfs dischgebruiken, haardracht en vele dergelijke bijzonderheden uit de XIe eeuw vindt men er nauwkeurig op weergegeven. ☒ Dit doek wordt thans niet meer in de kathedraal bewaard doch bevindt zich nog steeds te Bayeux, n.l. in de „Librairie”, waar het op zeer vernuftige wijze in een groote, staande glazen vitrine in zijn volle lengte is tentoongesteld, en voortdurend vele bezoekers trekt. ☒ Zoo legt dit borduurwerk, nog thans getuigenis af van het verraad van Harold en de dapperheid van Willem den Veroveraar, maar meêr nog van de liefde, het geduld en de kunstvaardigheid van Koningin Mathilde.

SARA V. ZUIDEN.

DAUWTRAPPEN.

„A S ie 't eerste wakker bint, dan mu'j mien reupen en as ikke 't eerste wakker bin, dan reup ik oe". — „Maar dan mu'j' niks zeggen an Mô, want anders zeg ze: ie maggen nie". — „Nee, da' s van zelv's". — „Wie holden van nach onze kousen an en d'onderkleeren evenens, vuul bint wie heelegaar nie, wie hoeft ons nie te wasschen, 't is geen Zeundag". ☒ Zoo overlegden Henneman en Garregien te samen, onder den bloeienden pereboom, die voor 't kleine arbeidershuis in 't veld stond; want morgen was 't Hemelvaartsdag ¹⁾ en zij beiden wilden mee, heel in den vroegen morgen „dauwtrappen". Veel hadden ze over zoo'n tocht gehoord van de grooten, die al mee geweest waren achter de meziek an en zelf hadden ze verleden jaar van ver de trommel over 't veld gehoord: boem, boem, boem. Joa, de scheerboas kon der op lus sloan, a'j'der dich bie was dan mosten Garregien en Henneman de oorens dich holden; met keuneginne feest toe hadden ze met hullie tweeën der den heelen tied bij stoan kieken, 't was slim zooas Gait boas der op lus slug. — ☒ Heel vroeg — 't was nog donker in 't boerenvertrek de luiken waren nog gesloten, alleen de reten lieten een straaltje licht door — stootte Garre aan den arm van Henneman. „Ik heure al wat!" fluisterde ze, „koms allah, wie mut er uut; stille, zeg 'k oe, as Voader ons heurt, dan zal ie ons, hie wil uutsloopen, hie wil niet veur zeuven uut bedde". ☒ Henneman scheen zijn groot verlangen van gisteren, zijn lust tot de morgenwandeling vergeten te zijn, zijn oogjes bleven gesloten, zijn roode mondje zuchtte diep. Garre werd ongeduldig en gaf hem een gevoeligen por. „Toe dan, sloapzak!" snauwde ze met gesmoorde stem, „a' j' nie mee goat, dan goa ik alleenig, akelik jonk!" Onder den drang van zijn zusje, dat zich voorzichtig de bedstee uit liet glijden en uit angst, dat de broertjes, die achter in de bedstee lagen, wakker zouden worden, kwam Henneman meer bij bewustzijn en tuimelde nog slaapdronken de hooge slaapgelegenheid uit. ☒ „Wà' mut dat doar, wil ielu veur den bliksum wel is in bedde blieden!" riep een grove mar.nenstem. — „Jewel Voa, ik mut er effekes uut", antwoordde het beverig stemmetje van Garre. — „Allah dan deerne, moar stille, pas mien op da' j' de kienders nie an 't grienen moakt". ☒ Henneman was nu heelegaar wakker en stond bibberend voor de bedstee, stijf tegen 't gordijn: „Oegas, wa' zol der noe gebeuren"! — „Niks heur, 't is noe net best, hie slup alweer, doe oe buusjen noe an, ik trekke mien jurk an en den olden dook van Mô sloa 'k umme". Toen Henneman zijn kleine voeten in de klompjes wilde steken, gritste Garre

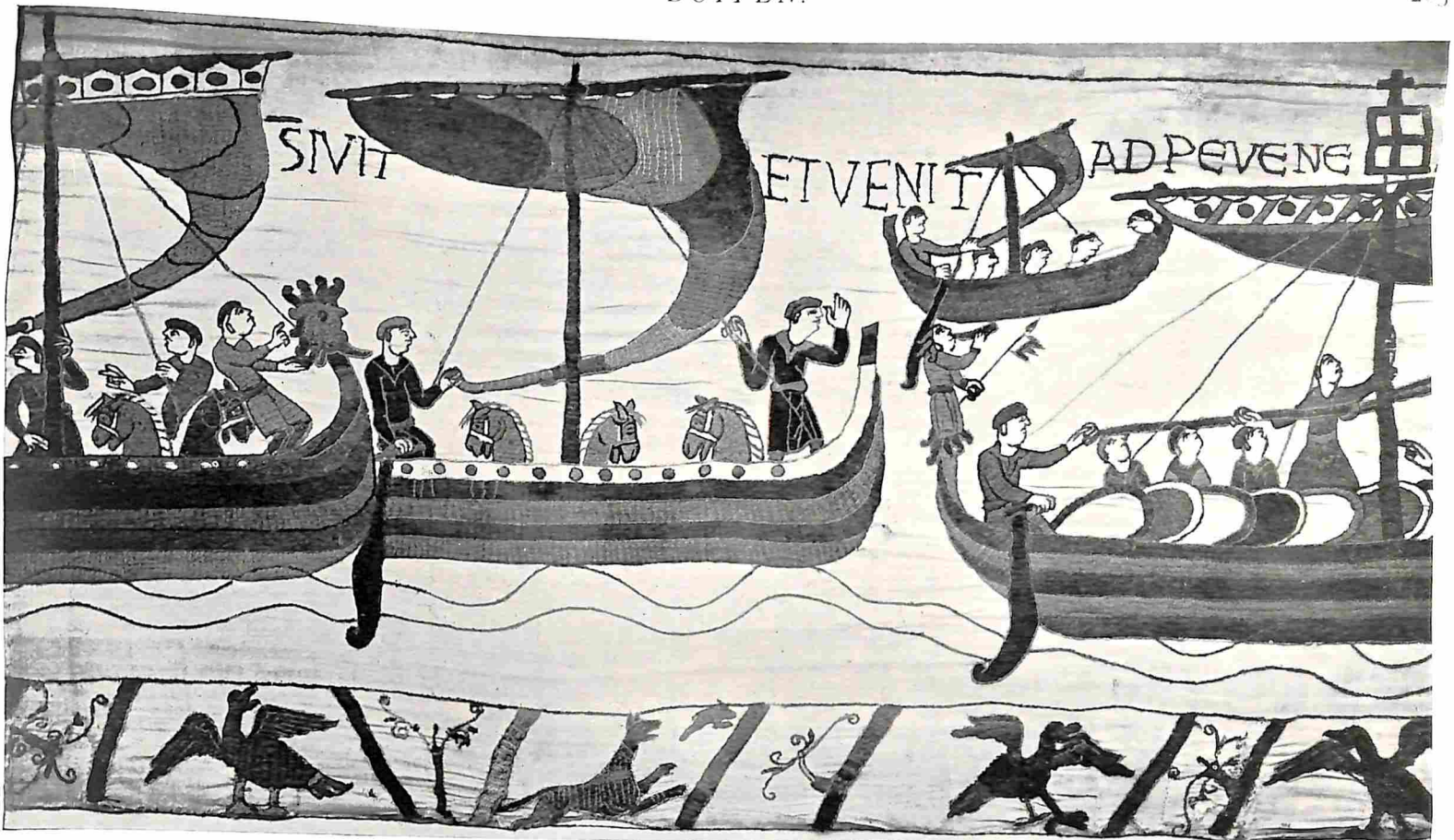
1) In Gelderland gaan de menschen op Hemelvaartsdag in de vroegte dauwtrappen.

HET „TAPIS DE BAYEUX”. HAROLD ONTVANGT BERICHT VAN DE NADERING VAN WILLEM'S VLOOT.

de klompjes venijnig weg en snauwde: „uulskuken da' j' bint, vooruut op oe kousevöten”. Gedwee liep de zes jarige zijn achtjarig zusje achterna. ☼ Toen Garre de klink van de deur oplichtte, die klepperend weer omlaag viel, hoorden ze weer die stem uit de bedstee van Vader en Moeder. „Wa'mut dat noe weer, pas mien op, of 'k gef oe een pak!” — „Oegas! doar hë j' 'em!” Henneman beefde als een riet. Garre nam hem bij de hand, trok hem de deur uit en heel voorzichtig sloot Garre de deur achter hen dicht; de kinderen zetten de klompjes op den grond, schoven hun voeten daarin en hand in hand liepen ze snel het smalle landwegje af naar den grooten zandweg door 't veld. ☼ „Heur!” zei Garre, terwijl ze haar vinger omhoog stak, „heur! daar geet de meziek”. — „'t Is zoo kold, 'k geleuve da' 't règent”, dreinde Henneman. — „Nee heur, da' 's noe dauw, drumme goan wie dauw trappen, as de zeune kump geet ie van zelverson, da' 's altied zoo”. — „Woar mu' w' dan hen? ik heure alleenig den trom, moar 'k wete nie van welken kant”. — „Och jonk, meziek kump altied van 't darp, doar mu' w' ook hen”, besliste Garre. ☼ Getrokken door zijn ouder en wijzer zusje liep Henneman gedwee verder. Een koude, kille nevel hing over de velden, alles rondom was grau en grijs, 't was vochtig en Henneman bibberde. Gedempt dreunde over de stille landen 't boem, boem, boem. — „Ik vin' 't niks nie lollig, ik zie niks en mien neuze lup zoo”, klaagde Henneman. — „Ie bint ook zo' 'n smeerlap met oe neuze; wach', ik vège 'em met mien scholdoek af”. De daad bij 't woord voegend, nam Garre een punt van haar schort en wreef de lastige neus van broertje schoon. ☼ Opeens klaarden de twee gezichtjes op, alsof de zonneschijn zelf daarover vloog. „Doar hë j' 't!” Guns, 't gong der van langs: Boem, boem, boem! Dat was de scheerboas en ze heurden de meziek, veule meziek, allegaar hoorns. „Loa' w' anloopen, da' w' op den stroatweg kump, anders bint ze al veurbie.” — Gehaast liepen ze nu hand aan hand den zandweg af en al luider, al luider klonken de heerlijke tonen van 't dorps-fanfarecorps. Buiten adem kwamen ze daar, waar de zandweg op den straatweg uitkomt. Zien konden ze in de verte nog niets, alleen maar wat heel dichtbij was, maar 't kwam nader; gespannen wachtten de twee kleuters, Henneman had zelfs zijn neus en de koude vergeten. — Ze hoorden van alles, de trompet van Kloas Diepenbroek, want die kenden ze, die hadden ze al zoo dikkels afeluusterd, as ie op de deele an 't bloazen was, — 't was mooi, da' was noe nog is meziek. — ☼ Ginds door den nevel heen kwamen ze als uit een lichten-de wolk, de turksche trom voorop; „kiek Dirk Jan het em op zien rug en Gait boas slug der op”. Angstig weken de kinderen iets achteruit; „fooi wa' 'n lewaai! doar lup Kloas Diepenbroek ook en hie kiek geeneens en doar gindsen lup

Oome Bart; kiek! hie ziet er rood van; wat wassen der veule bloasers en wa 'n koppel gong der achteran, allegaar jongens en meiden, geen een kiend. Geen é'n kiend, — dat viel hun tegen. Garre wijfelde, zouden ze wel mogen? misschien werden ze weg 'ejoagd, moar prebeeren wol ze toch. — Even nadat het fanfarecorps en de stoet dauwtrappers voorbij waren, trok Garre Henneman mee. „Wie goat er ook achteran”, en op een sukkeldrafje sjokten beide, op een kleine afstand van de groote menschen, achter de muziek aan. ☼ De weg was ver en waarheen ze liepen wisten ze niet; even voor hen uit zagen ze, vaag door den nevel heen, een troep menschen, ze hoorden het gevoel en daar bovenuit het schetterende koper en de maat aangevende trom. „Hoe wiedzol 't nog wezen, nog arg wiedzol?” — „Da's van zelverson”, was de troost van Garre en ze draafden verder. — „Kiek, 'k gleuve da de Zonne der deur kump, 't wordt veul lichter”, bemoedigde Garre een tijd daarna. „Ik kriege zo'n honger”, klaagde 't broertje. — „Lup hèn, wie bint noe an 't dauw trappen”, Marre werd ongeduldig en rukte Henneman aan zijn arm, „allah ie bint ook nog zo'n snotneuze”. ☼ De zon brak door de kille nevelen en zette plotseling de velden, bosschen, 't bouwland, de huisjes rondom en de bloeiende vruchtboomen als in een feestkleed. Een gejuich van vreugde steeg eensklaps op uit den stoet, die de muziek volgde; nu was 't eerst feest, zoo moest het zijn, de zon, de zon! Ze jubelden luider al luider. ☼ Garre en Henneman zagen ook de zon en Garre kreeg 't warm onder de oude doek van Moeder, de menschen liepen ook zoo hard en ze gongen zoo wiedzol weg; zoo wiedzol was Garre nog nooit ewest. „O, gunst! kiek is”, zei Garre verwonderd, „doar goan ze allegaar in 't huus, 't is zèker een harbarg”. ☼ Kleintjes, alleen, stonden de twee kinderen buiten voor „'t Vliegende Hert” en bepeinsden wat de menschen daar binnen toch wel zouden doen; lang duurde hun 't wachten en moe zetten ze zich in 't natte gras aan den berm van den weg. „Ik kriege moaken, dat doe ik ook altied op schole, kiek zoo mu' j' dan doen”, en zuigend, de mond stijf dicht, 'de onderkaak in open neer gaande beweging, leerde ze hem die bezigheid. Kiek, 't gong best, dacht Garre en druk in hun productieven arbeid verdiept, hoorden ze plotseling een bekende stem: „Mien hemel en geen ende, wa' doe ielu hier?” ☼ Garre schrok er van en Henneman begon te grienen. Nadat Garre van de schrik mien stèken, hie is geenens boas van ons”, en parmantig, haar kleine wipneusje in de lucht, snibde ze: „en wat zol dat? wie leupt achter de meziek an, wie bint an 't dauw trappen”. — „Oome Jan, ik hë zon durs”, snikte Henneman uit, het spuug-maken had zijn dorst schijnbaar niet voldoende gelescht. ☼

HET „TAPIS DE BAYEUX”. EEN GEDEELTE VAN DE VLOOT VAN WILLEM DEN VEROVERAAR.

Goedig, jolig om 't mooie weer, dat toch gekomen was, eenigszins opgewonden van de piereverschrikker die hij zoeven gesnapt had, streek hij Henneman over zijn pet en beloofde: „Stille moar, ie kriegen ieders een glas spuutlemenade, moar dan mu j' ook weerumme goan, 't is veuls te wied veur oelu, ielu kunt niet mee”. ☼ Nou, dat vond Garre dan goed, voor een glas spuutlemenade deed ze veel, ééns in haar leventje had ze 't geproefd en die herinnering was gewoon zalig; 't was een hemelsch genot, zoo langzaam met kleine teugjes, waarbij de tranen hen in de oogen kwamen en 't zoo raar kietelde in de neus, te drinken. Ieder zoo'n heel glas roode spuutlemenade, dat Oome Bart zelvrs noar buten had ebrach. — „O Garre, heur is, 't rommelt zoo in mien lief”, verwittigde Henneman, toen hij de versnapering verschalkt had. — „In mien lief evenens, da's niks”. ☼ Weer stonden ze samen hand in hand te kijken, de meziek kwam weer 't huus uut en 't begon van nieuws af an, de trom veurop: „Boem, boem, boem!” — „Noar huus!” beval Oome nog eens, toen hij de kleuters nog zag staan, maar toch bleven ze nog lang luisteren en staren, 't was toch zoo mooi en wat hadden ze allegaar een lol, ze dansten der bie, die jongens en deerns. O zoo wied weg was de stoet, voordat de kinderen den terugweg ondernamen en nog lang hoorden ze al zachter en zachter het koper en 't slagwerk. ☼ Heel kleintjes liepen ze samen langs den straatweg terug. De leeuwerik zong hoog, onzichtbaar hoog, zijn lied, de merel vloot lokkend van de toppen der boomen uit, de hemel was blauw en de zon kwam als een vurige vlam van achter den grooten bongerd, 't was volop dag, Hemelvaartsdag en Garre en Henneman traptten dauw over den langen lieven weg. ☼ „Garre, heur is, ik bin zoo roar van binnen; o Garre wa' mu' 'k, wassen wie moar bie Môder”. — „O, gunst!” zuchtte 't zusje, „'k Geleuve as da' 'k doodgoa”, ze hijgde van benauwdheid, „o! o! o mien lieve tied, heur 't is rommelen in mien lief”. En toen huilden de beide dauwtrappers en ze werden zoo wit om de neuze; en o jee, Garre het eerst en Henneman van de weeromstuit gaven de spuutlemenade retour. ☼ Snikkend liepen ze verder, in hun lijfjes een wee akelig gevoel, en toch, ze waren wat opgelucht, alleen zoo draaierig en tollerig op de beenen. Ze werden zoo moe, maar ze durfden niet rusten; ze werden zoo bang; wat zou Môder wel zeggen. Voort trok Garre 't broertje aan haar hand, ze verlangde zoo naar huis en was bang er te komen. Mo was nie mak as ze 't op de heupen had. ☼ Kwam er moar een fietser, dan mochten ze best achterop, moar dat zol je net zien, der kwam niks en geen mins den weg af. — „Ik zweite zoo”, zei Garre. — „Ikke nie, ik bin zoo kold”. — „Da kump, da' j' oe altied loaten trekken, alla jonk, leup an, ik kan zelvrs nie meer”, met een ruk dwong

ze 't broertje tot loopen. — ☼ Bij den zandweg stond Moeder, met haar hand boven de oogen keek ze den straatweg links en rechts af, en riep luid met schelle stem, den laatsten lettergreep hoog uitgillend achter den eersten aan: „Gar-gien!” Henne-man!” dan liep ze den weg op, eerst links naar 't dorp, dan weer terug en speurde ze over den eenzamen weg in de tegenovergestelde richting. Nijdig was ze, angstig tegelijk; waar zollen die smeerlappen noe zitten; ze zol ze, um zoo weg te loopen, den helen marren had ze geen rust gehad en de boas was gemoedereerd noar 't land egoan. Joa da most wel, de sukerpeenen mosten in den grond, 't was hoog tied, wat mosten de beesten van 't winter anders eten. — Maar die kienders toch, ze zol ze! en weer tuurde ze, terwijl haar hand de oogen beschermde voor de felle zon, en weer schalde haar stem over de velden en den stillen weg. — ☼ „Mien lieven tied, hè 'k ooit, doar um der drei kump ze an! Wat zol 't jonk mekeeren, 't liek wel of 'e nie varder kan”. — Veerkrachtig liep ze op de kinderen toe, die ze van verre zag naderen en ze schreeuwde en wenkte, dat ze zouden aanloopen. — Zulke bengels toch, ze mosten veur 't gat hebben, — nijdig stapte ze verder. — „Och mien lieve tied wa' zien ze der misseroabel uut. Wat hè j'? Wat schèlt der an?” riep ze reeds van verre en ze verhaastte haar stap en vergat haar boosheid geheel toen ze de twee kleuters uitgeput van vermoeidheid zag voortstropelen. „Kom moar bie Môder!” ☼ Plotseeling kregen de kinderen weer moed, toen ze die woorden hoorden; de moede voetjes zetten het op een draf, vroolijk klepperend klomk het geklos van de klompjes over den stillen weg. Ze vlogen in Moeder's armen en de stoere boerenvrouw lichtte 't kereltje omhoog op haar eene arm en aan haar vrije hand nam ze Garre. — „Wat hè j' toch edoan? Voader rup van marren nog zoo teugen oelu: in bedde blieden en verdreid ielu gong der van deur. Oetoe gasters da' j' bent!” zei ze opeens weer nijdig, „derec goa j' 't bedde weer in, zoo te loopen langs heeren wegen. Wat he' j' edoan?” — „Wie gongen dauwtrappen, 't is toch Hemelvaartsdag”, huilde Garre. ☼ Met groote wijde schreden liep de vrouw den zandweg op naar huis, Garre op een sukkeldrafje aan haar hand, Henneman sliep met zijn kopje op haar schouder. M. VAN KAMPEN.

Het landvoogdelijk Paleis te Buitenzorg.

HOEWEL Batavia de hoofdstad van Nederlandsch-Indië is en de meeste kantoren en instellingen van het Indische Gouvernement daar gevestigd zijn, vertoeft de Gouverneur-Generaal, voor zoover zijne drukke bezigheden dat toelaten, meestal te Buitenzorg, een

lieflijk bergstadje op een uur afstands van Weltevreden tusschen de hellingen van de Salak en Gedeh gelegen. Voor het schitterende, marmer-witte paleis strekt zich een wijd hertenkamp uit en aan de achterzijde grenst het Paleis aan den wereld-bekenden Plantentuin van Buitenzorg, waarin alle bizarre tropische boomen, bloemen en planten in vollen rijkdom gedijen. Tengevolge van de geografische ligging van Buitenzorg, in het zadel van twee vulkanen, is de regenval er bijzonder groot, zoodat men voor een botanischen tuin geen betere plaats heeft kunnen uitkiezen. ☼ De hieronder gereproduceerde foto stelt een gedeelte van de marmeren voor-galerij van het Paleis voor. Naast de rijke receptie- en balzalen, heeft de Gouverneur-Generaal zijn eigen privé-vertrekken, die met bijzonderen smaak zijn ingericht. De stallen, garages en tennisbanen bevinden zich aan de achterzijde en zien uit op de vijvers van den Plantentuin. ☼ Behalve over dit paleis beschikt de landvoogd nog over een paleis aan het Koningsplein te Weltevreden, en één te Tjipanas hoog in de bergen nabij Sindanglaia. Dit laatste verblijf wordt betrokken als de landvoogd eenige keeren per jaar de warmte van Weltevreden ontvlucht, om in de frissche berglucht nieuwe kracht en energie op te doen voor zijn even moeilijke als verantwoordelijke taak, om in naam van H. M. de Koningin het bewind te voeren over een Oostersche bevolking van schier vijftig millioen zielen. d. V.

Een oud uithangteeken.

EEN sprekend bewijs van wat de smid in vroeger eeuwen met zijn hamer vermocht voort te brengen is nog steeds het prachtige uithangteeken, dat voorheen Beulingstraat 21 sierde en dat we op de volgende bladzijde afbeelden. Toen dit pand voor eenige jaren verkocht werd, vreesdemen terecht, dat het uithangteeken verloren zou gaan en gaarne brengen

wij hier onzen dank aan de eigenaresse die het belangeloos afstond aan de Vereeniging tot behoud van Gevelsteenen. Deze deed het herstellen waarna het, met de andere bezittingen van de Vereeniging, bij hare opheffing in eigendom is overgegaan aan het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam, die het plaatste in een van haar zalen in het Rijksmuseum. ☼ De beschouwing van dit kunstwerk stemt tot bespiegelingen. Wáár was het, dat de achttiende eeuwse beschermeling van St. Eloy deze sierlijke krullen tusschen hamer en aambeeld vormde? Hoe zullen zijn geburen hebben toegekeken en hem hebben bewonderd, wanneer hij de kunstige details stuk voor stuk tot dit fraai geheel samenvoegde! ☼ Onze oude smid, hoe gaarne stellen wij ons hem voor, in wambuis en korte broek staande voor het felle vuur, zijn uithangteeken halfklaar op den smederijvloer, smedend zijn blad of vormend zijn voluut, dit in zijn tang keerend en keurend, en na een tikje hier en een klopje daar toevoegend aan wat gereed was gekomen. Bouwend welbewust aan wat hem zou overleven, aan zijn schoon werk dat, lang nadat hij zelf tot stof zou zijn wedergekeerd, nog van zijn kunst zou hebben te getuigen. De Gilden bloeiden nog, toen aan dit zeldzaam mooie stuk handwerkskunst het aanzijn werd gegeven. Was het soms het meesterstuk van den maker? Heeft hij lof geogst, wanneer hij „Saturdags om de veertien dagen” met zijn gildebroeders in een kamer boven de St. Anthonieswaag vergaderde? ☼ Bezie men de afbeelding goed, dan ontwaart men tusschen lofwerk en voluten in de eerste plaats en wel als hoofdfiguur een monogram, dat den indruk wekt als te zijn gevormd door drie W's en waarvan men vermoedde, dat het de ini-

DE VOORGALERIJ VAN HET PALEIS VAN DEN GOUVERNEUR-GENERAAL TE BUITENZORG.

tialen zouden zijn van den smid Willem Willemsz Worst en die zou hebben gewoond in de Dubbele Worststeeg. Bij nadere beschouwing blijkt echter, dat het geen W's zijn maar dat het monogram wordt gevormd door de letters J, P en L in schrijfschrift-hoofdletters welke letters in recht- en spiegelschrift kunstig tot een monogram zijn verwerkt. Het is ons niet mogen gelukken uit te vinden, aan wien deze initialen ooit hebben behoord. ☼ In de achttiende eeuw, uit welken tijd het uithangteeken blijkens zijn vormen dateert, maakte men meermalen zulke monogrammen. In dezelfde zaal als waar het uithangteeken is geplaatst, treft men er nog twee aan, terwijl men in het bovenlicht van de bekende stokvischbeukerij op den hoek van de Brouwers- en Prinsengracht de letters J, K en H tot een monogram vindt verwerkt, hier geflankeerd door twee stokvisschen. ☼ Het op het einde staande beeldje moet ongetwijfeld den smid werkende aan het uithangteeken voorstellen. Wat de maker met den in relief bewerkten kop bedoeld heeft is niet duidelijk. Allicht is dit een fantasie van hem geweest. ☼ Het gekroonde slot wijst er onwederlegbaar op, dat onze smid een slotenmaker was. In de achttiende eeuw was er een vrij sterke differentie in het smidsvak. Wagenaar verhaalt, dat tot het St. Eloyengilde behoorden de „Grof- en Kleinsmids, Slootemaakers, Koperslaagers, Messemaakers, Zwaardvegers en Roerenmakers. Slotenmaker was een vak van vertrou-

wen. In dit licht bezien is vermeldenswaard wat Wagenaar verhaalt: „Aan de Slootenmakers is, by bijzondere keuren, gelast geen sleutels in 't lood te slaan, om er andere naar te maaken, dan voor bekende luiden, en 't looden afdruk sel terstond te verbreeken: ook moeten zy hun merk slaan op de sleutels, die zy m a a k e n". ☼ Thans maakt de smid meestal geen sloten meer maar geldt toch altijd nog voor een deskundige op dit ge-

bied. Want wie helpt ons uit den nood, wanneer een sleutel weggeraakt is of gebroken? Geheimzinnig komt de smid aangestapt met zijn ring waaraan de meest zonderlinge sleutels en rudimenten van sleutels hangen en na eenig morrelen slaagt hij er vrijwel steeds in om ons den begeerden toegang te verschaffen. ☼ Het kan moeilijk worden ontkend, dat het smidshandwerk aan den algemeenen achteruitgang van het ambacht niet is ontkomen. Een van de voordeelen van de nieuwere bouwkunst echter is, dat thans weder meermalen smeedwerk als versiering van bouwwerken wordt gekozen. En wie goed oplet vindt hier en daar aan huizen en bruggen smeedwerk, dat, moge het al in sierlijkheid niet kunnen worden vergeleken met ons uithangteeken, toch bewijst, dat er ook in onzen tijd nog wel smeden bestaan, die in staat zijn om het stugge ijzer tot kunstwerken te herscheppen. C. VISSER.

Van een gedenksteen, die zijn bestemming niet bereikte.

I N de vergadering der leden van „Het Historisch Genootschap Oud West-Friesland”, op 27 Augustus van 't vorige jaar gehouden te Enkhuizen, is door Prof. Dr. Kernkamp een voordracht gehouden over Westfriesche zeevaarders. Bij die gelegenheid kwam ter sprake een gedenksteen, die in opdracht van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap in 1912 zou geplaatst worden op het Jan Mayeneiland. ☼ Dit eiland ligt in de Noordelijke IJszee op 8 graden W.L. en 71 graden N.B. Het is in 1611 ontdekt door den Schellinkhouter

zeevaarder Jan May, die in zijn tijd bekend stond als 'n „ervaren stuyrmanende cloeck officiant”. Het is bekend, dat behalve de steden van West-Friesland en Waterland ook de dorpen, vooral de aan de Zuidoostzee liggende, vele bekwame zeevaarders onder hun inwoners telden, die niet weinig hebben bijgedragen tot den bloei en de macht van ons land. Die zeevaarders hebben vooral ook in den bloeitijd van de walvischvangst met hun schepen ijverig deelgenomen aan de vaart op de Noordelijke IJszee, en er was haast geen stad of dorp in West-Friesland, waarvan de inwoners geen aandeel hadden in de Noordsche Compagnie. In die dagen, toen de zeeën rondom Spitsbergen nog wemelden van walvisschen, heerschte daar een druk leven in den korten zomertijd, en groote kapitalen werden besteed aan gebouwen tot het huisvesten van de matrozen, 't bergen van 't gereedschap en het inrichten van traanketels voor 't smelten van het walvischspek. In den langen tijd van den winter bleef alles onbewaakt achter en 't gebeurde herhaaldelijk, dat, als de walvischvaarders terugkwamen, alle bezittingen bleken te zijn gestolen of vernield. Dit bracht de reeders op de gedachte, of 't niet mogelijk zou zijn, 'n aantal mannen op de bezittingen in de IJszee te doen overwinteren. Ze zouden dan alles kunnen bewaken en zich bezig houden met de jacht op beren en vossen; ook zouden ze, in den voorzomer, als de schepen nog niet terug waren gekomen uit 't vaderland, al vast kunnen beginnen met de jacht op de walvisschen. ☒ In 1626 werd 'n plan tot overwintering opgemaakt maar 't kwam voorloopig nog niet tot uitvoering. In 1630 echter waren er acht Engelschen bij ongeluk achtergebleven, en ze waren 't volgende jaar allen in goede gezondheid teruggevonden. Dit maakte, dat in 1633 de Noordsche Compagnie ook besloot 'n aantal mannen aan te werven, die bereid zouden zijn het er op te wagen. Zeven mannen werden daarop, toen de walvischvaarders aan 't einde van het seizoen wegtrokken, op Spitsbergen in Smeerenburg achtergelaten en zeven op 't Jan Mayeneiland. ☒ Met de waaghalzen op Spitsbergen liep 't goed af. Wel hebben ze verschrikkelijk geleden, maar ze hadden er toch allen 't leven afgebracht, toen de schepen op 26 Mei 1634 terugkwamen. Ze hadden hun tijd besteed aan 't jagen op rendieren, ijsberen en walvisschen, maar, toen ze hun makkers terug zagen, die hen kwamen afhalen waren ze toch „zeer verblijt, God danckende dat Hij hen soo langhe bewaerd hadde ende voor alle peryckel beschermt”. 1) De andere zeven, allen Grootebroekers, kwamen er slechter af. De een na den ander stierf van koude, ontbering en ziekte. Toen eindelijk de vloot op het Jan Mayen-eiland aankwam, vond men de helden allen „seer desolaet” dood in hun kooien liggen. Treffend is het te lezen in het dagboek dat ze achterlieten, hoeveel ellende de ongelukkigen hebben doorstaan eer de dood hen verlost. ☒ Nog eens is de proef herhaald. Dezen keer met zes Zeeuwen, onder leiding van Adriaen Jansz. van Middelburg. Maar ook dezen (die op Spitsbergen waren achtergebleven) zijn allen ongekomen. (1635) „Naderhand isser geen volck meer op Spitsbergen gebleven”. ☒ In 1912 ontving het bestuur van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap van den Minister van Buitenlandsche Zaken een missive waarin werd medegedeeld, dat er uit Engeland een wetenschappelijke expeditie zou vertrekken naar de Noordelijke IJszee onder leiding van F. Forster Stockhouer. De Engelschen zouden op leiding van F. Forster Stockhouer de graven der Hollandsche Jan Mayen-eiland en Spitsbergen de graven der Hollandsche zeevaarders bezoeken. Zij verklaarden zich bereid kosteloos een gedenkteeken voor de omgekomeene zeelieden op 't Jan Mayen-eiland te plaatsen. Er werd nu een oproeping gedaan door het Aardrijkskundig Genootschap om bijdragen te ontvingen tot bereiking van het doel, 't plaatsen van een gedenkteeken

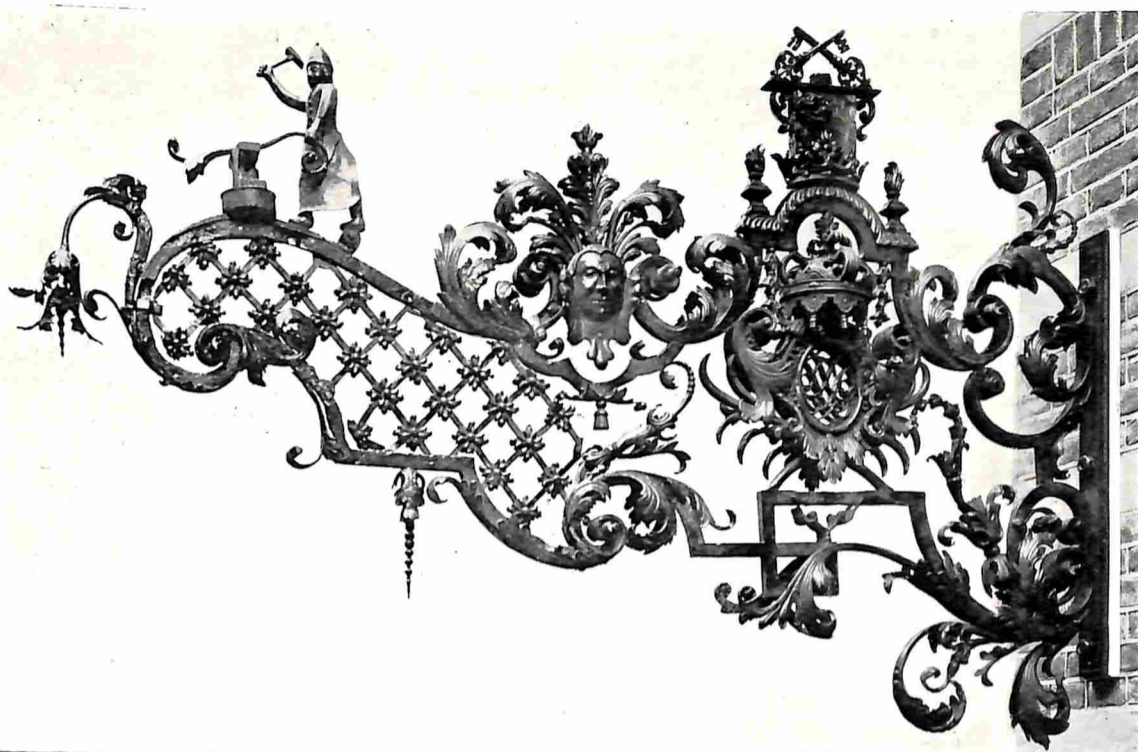

Foto C. Steenbergh.

HET FRAAIE UITHANGTEEKEN, AFKOMSTIG VAN EEN HUIS AAN DE BEULINGSTRAAT TE AMSTERDAM.

steen voor Outger Jacobsz. van Grootebroek en zijn zes makkers. Het resultaat was 'n zwaar blok graniet met het opschrift: „Outgert Jacobse van Grootebroek en zijne zes Hollandsche makkers zijn in April 1634 hier bezweken bij eene poging tot overwintering”. ☒ Dit gedenkteeken is vervoerd naar Hull en daar overgeladen in een Engelsch schip, dat 't naar de plaats zijner bestemming zou vervoeren. Helaas, zware ijsmassa's beletten den Engelsche zeevaarders, hun daad van piëteit jegens de omgekomen Hollandsche matrozen tot uitvoering te brengen. 't Jan Mayen-eiland was dagen lang bij geen mogelijkheid te genaken. En zoo wilde 't noodlot, dat de steen weer in ons goede vaderland terugkwam. ☒ Nu volgt een duister tijdperk in de geschiedenis van den ongelukkigen steen. Hij raakte in 't vergeetboek. Toen het waaggebouw op de Nieuwmarkt werd ingericht tot een Amsterdamsch Geschiedkundig museum, in den zomer van 1926, lag daar het blok graniet, en men wist niet, wat men er mee zou aanvangen. Men wist niet, hoe de steen daar was gekomen en wat hij eigenlijk beteekende. Aan 't Stadhuis was de steen onbekend en z'n geschiedenis ook. De Gemeente-Archivaris verklaarde echter met zekerheid te weten, dat in 1914, toen het archief naar den Amsteldijk werd overgebracht, 't steenblok nog niet in 't waaggebouw was. ☒ Eindelijk, toen een der leden van 't Aardrijkskundig Genootschap toevallig van het mysterie hoorde, kwam er meer licht; maar 't raadsel hoe de steen op de Nieuwmarkt in 't oude waaggebouw is te land gekomen, is nog niet opgelost. Maar hij mocht er niet blijven. Wat deden die zeven Grootebroekers ook in 'n museum van *Amsterdamsche* geschiedenis! ☒ En in den vorigen herfst is het brok steen van 3000 K.G. versjouwd naar het Koloniaal Instituut aan de Mauritskade. In een hoek van den tuin, bij de poort aan den linkervleugel van 't reuzengebouw, ligt daar, blootgesteld aan weer en wind, het monument, dat de herinnering moet bewaren aan de zeven Westfriesche helden. Ach, ze hebben aan 't eind van hun leven wel wat anders te verduren gehad, dan 'n beetje Amsterdamschen wind en regen! 't Maakt wel enigszins 'n tragi-komischen indruk te lezen: „Hier (d.i. in den tuin van 't Koloniaal Instituut) bezweken Outgert Jacobsz. van Grootebroek en zijn zes makkers”. ☒ In 't Tijdschrift van Het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, aflevering Maart 1926, deelt de Heer de Balbian Verster mede, dat in een lezing, te Leiden gehouden, de Heer Overvoorde de vraag stelde, wat er nu verder moest gebeuren met den gedenksteen. En in de vergadering van Het Historisch Genootschap Oud West-Friesland te Enkhuizen is de kwestie ook besproken. Een der bestuursleden van Het Kon. Aardrijksk. Genootschap, de Heer Sibinga Mulder, die in 1924 deelnam aan een pleziervaart naar 't hooge Noorden met de boot van de Rotterdamsche Lloyd, deed de mogelijkheid aan de hand, dat die maatschappij bereid zou worden gevonden, als weer zoo 'n tocht zou worden ondernomen, den steen mee te nemen en neer te leggen op 't graf der zeven

1) Zie Dr. M. G. de Boer, „Van Oude Voyagiën”.

West-Friezen. ☞ Laten we hopen, dat de beide genootschappen de handen ineen zullen slaan en dat hun gemeenschappelijke pogingen binnen kort tot een goed resultaat zullen leiden. Het wordt tijd, dat 't monument, dat tot heden zoo onfortuinlijk was, eindelijk zal komen, waar 't behoort. De Heeren J. B. Rodenburg te Amsterdam, lid van 't Kon. A. G. en K. Ruyterman, Secretaris van O. W. F. te Hauwert, zijn niet lang geleden te zamen gekomen, hebben een bedevaart gehouden naar den gedenksteen en zijn overeengekomen, alles in 't werk te stellen om de vereenigen, die ze vertegenwoordigen, tot krachtige samenwerking te doen besluiten. Wellicht zal nu dus weldra 't laatste hoofdstuk kunnen worden geschreven van de geschiedenis der zeven West-Friezen.

J. SCHUITMAKER Cz.

NAAR MARKEN!

ONGETWIJFELD bestaat er geen enkel deel van ons vaderland, waarvan in den vreemde zóó groote bekoring uitgaat dan het eiland Marken. Hoewel in het voorjaar de kleurige bloembollenvelden langs Hollands duinkant talrijke buitenlanders nooden tot bezoek, is deze toeristentrek slechts een vage schaduw van het enorme vreemdelingenbezoek aan het kleine eiland in de Zuiderzee met zijn „kleurrijke bevolking”. „Naar Marken!” — die opwekking in gidsen, circulaires en op handige biljetten geplaatst, oefent telkenjare opnieuw een magnetische kracht op de buitenlanders, waaronder in de allereerste plaats Engelschen en Amerikanen. ☞ Hoe misleidend het feitelijk ook mag worden genoemd, dat de Hollanders op in het buitenland verspreide affiches nog maar steeds als Markers worden afgebeeld, de handige reclame mist heur doel niet. Marken... beteekent in het buitenland Holland. En toch... hoeveel landgenooten hebben het eiland van nabij gezien? Bitter weinig... ☞ Hieraan gedachtig lijkt het ons niet ondienstig in kort bestek eenige bijzonderheden te vertellen van dit eigenaardige plekje, „ten golven uitgezezen”. Komaan dan... naar Marken!

☞ ... Aan de zeezijde bij de oude stede Monnikendam, aan het zoogenaamde „Monnikendammer gat”, ligt een gerieflijke stoomboot, „De President Roosevelt” gereed, welke ons zal voeren naar het typische eiland. Heerlijk tochtje over de Zuiderzee, waar de Marker-, Huijzer-, Volendammer- en Urker bidders bedrijvig zijn met de vischvangst. Rechts, heel in de verte, bespeurt men over het spiegeland vlak, waarop de zon heur glansen spreidt, de hoogten van het Gooi bij Muiderberg, terwijl zelfs de hoge toren van het oude Naarden reeds duidelijk zichtbaar is. ☞ Zóó naderen we met een half uurtje het aardige eiland, waar de huizekens, met hun fel flikkerende roode daken, zoo schots en scheef dooreen zijn gebouwd, als waren ze op zekeren dag plots uit de lucht komen vallen. Dan zwaait de kapitein met groote stuurmanskunst de boot tusschen de havenhoofden door... in enkele minuten ligt de „Roosevelt” gemeerd... de loopplank wordt uitgeworpen en we stappen aan wal, onmiddellijk begroet door talrijke bewoners. ☞ Oudtijds bestond het eiland als zoodanig niet en was het dorp Markerhoofde met zijn omliggende landerijen en gehuchten verbonden met den vasten wal. 't Dorp lag te midden van boschrijke landouwen, waar de Hollandsche- en Friesche edelen uit die dagen de jacht beoefenden. ☞ Volgens sommige geschiedschrijvers zouden geweldige stormvloedden omstreeks het jaar 1300 Marken van de kust hebben gescheiden. Uit gedenkschriften van kloosterbroeders is althans met zekerheid op te maken, dat het omstreeks 1400 tenminste reeds een eiland was. ☞ In het jaar 1235 bevond zich op Marken een bijzonder groot Friesch klooster, „Mariëngaard” geheeten, welks broeders het land tot grooten bloei brachten, doordat zij vlijtig landbouw en veeteelt beoefenden. Ruim een eeuw later zou „Mariëngaard” ten onder gaan. Uit wraak, dat de Friezen

den Hollandschen Graaf Willem IV hadden vermoord, werd een bende krijgsvolk uitgerust, welke Markerhoofde plunderde, het groote klooster verwoestte en waarbij de monniken, twee aan twee gebonden, in zee werden geworpen. Deze plaats van de Zuiderzee wordt nog heden ten dage „de Kuil” genoemd en ligt beoosten den vuurtoren... ☞ Door de weinig hooge ligging van het eiland is het niet te verwonderen, dat het bijna iederen herfst of winter onder water stroomt. 't Spreekt vanzelf, dat de bewoners bij den bouw hunner huizen met deze omstandigheid rekening hebben gehouden. Deze zijn namelijk alle gebouwd op hoogten, zoogenaamde terpen, hier „werven” geheeten, zoodat men op het eiland een elftal van die buurtschappen aantreft, n.l. de Kerkbuurt, de Wittewerf, de Grootewerf, de Rozcnwerf, de Moeniswerf, de Kets, de Havenbuurt en de Buurten I, II, III, en IV. Deze werven zijn door zeer smalle straatjes en kanalen, feitelijk breede slooten, met elkaar verbonden. ☞ De woningen, welke wat meer in de laagte liggen, zijn gebouwd op stevige palen, zoodat ze bij overstrooming van het eiland van het zeewater gevrijwaard zijn. Bij bijzonder hooge vloedden stroomt het water echter nog wel talrijke woningen binnen en moet het huisraad worden geborgen... ☞ Een aardig gezicht is 't aan de havenbuurt, wanneer Zaterdagmiddags de geheele visschersvloot binnen is. Opmerkelijk is het echter, dat de visscherij op Marken de laatste jaren achteruit gaat. Telde de vloot voor enkele jaren nog 160 vaartuigen, thans vindt men er niet meer dan 70 bidders. Verschillende visschers zoeken dan ook een gedeelte van het jaar plaats op de loggers van Vlaardingen en Maassluis, en

MARKER PAALWONINGEN.

keeren pas tegen den winter voorgoed weer op het eiland terug. ☞ De woningen der Markers kenmerken zich door inwendige versiering. De betrekkelijk kleine, primitieve huiskamer bevat een schat van ouderwetsche schotels en borden, welke langs de wanden „te pronk” zijn opgesteld. Meestal zijn het erfstukken van geslachten her. In den hoek van het vertrek staat een kleerkast, waarop ge, hoog op elkaar gestapeld, een verzameling van zonderling beschilderde dozen aantreft. Hierin bewaart de vrouw des huizes de kleine onderdeelen en versierselen van heur garderobe, zoals kappen, dockjes, lintjes enz. De grootere kleedingstukken zijn opgeborgen in het eikenhouten kabinet, hetwelk men eveneens in iedere woning aantreft. ☞ Wel heel bijzonder is de wijze, waarop de slaapsteden zijn aangebracht. Achter gebloemde gordijnen, omhangen met een groot aantal bordjes en portretten in vergulde lijstjes, bevinden zich de onnatuurlijk hooge bedsteden. Vóór elk der beide slaapplaatsen bevindt zich veelal een groen beschilderd, somtijds keurig uitgesneden trapje. Eén der slaapsteden bevat het zoo bekende Marker pronkbed, de trots van elke rechtgeaarde Marker huisvrouw. Hoog opgestapeld liggen er de kussens, terwijl de sloopen en lakens met sierlijke figuren zijn geborduurd. De Marker vrouwen en meisjes zijn dan ook bijzonder „handig met de naald”. ☞ Wel bijzonder beroemd en in trek is de kleedij. Toch heel eigenaardig, dat tot het vijfde levensjaar meisjes en jongens nagenoeg eender gekleed gaan. Allen dragen ze dan rokken, gebloemde jakjes en kapjes op het hoofd. Slechts de ingewijde ziet het verschil in sekse: de jongens dragen namelijk achter op hun kapje een rozetje; bij de meisjes ontbreekt deze versiering. ☞ In den aanvang wezen we op het enorme vreemdelingenbezoek, dat gemiddeld jaarlijks op ongeveer 100.000 personen kan worden geschat. Ongetwijfeld is echter het „gebedel” der Marker jeugd niet bevorderlijk aan het bezoek der toeristen geweest en men tracht dit sinds de laatste jaren dan ook zooveel mogelijk tegen te gaan. ☞ Daar dit permanent openlucht-museum feitelijk geheel is ingericht op het vreemdelingenbezoek, behoeft het geen verwondering te wekken, dat het Marker gemeentebestuur op slimme wijze daarvan heeft weten te profiteeren door invoering van het zoogenaamde „kopgeld”, waarbij wordt bepaald, dat iedere vreemdeling voor een bezoek aan het eiland zeven centen moet offeren. Teneinde

EEN AARDIG GROEPJE MARKER KINDEREN, WAARONDER — WIE KAN ZE VINDEN? — TWEE JONGENS.

deze toeristen-belasting te maskeeren, heeft men bepaald, dat deze extra-heffing in het vervoertarief van de „President Roosevelt” is begrepen. Natuurlijk vormt dit „kopgeld”, zoo leuk-weg binnengehaald, een aardige bron van inkomsten voor de gemeente, waaruit de onderhoudskosten van bruggen en wegen op het eiland worden bestreden.

D.

HEERSCHERS VAN FERRARA.

Uit het Poolsch van

10) KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.

ERCOLE DE EERSTE (Vervolg.)

DEZE tijd was de zwaarste, dien Ferrara ooit doorgebracht heeft; de familie d'Este verpandde bijna al hare kleinoodiën, als gouden colliers, robijnen, diamanten enz.; zelfs was zij genoodzaakt het kostbaarste familiesieraad te verkoopen. „gran Zolielo del diamante triangolare”. In het jaar 1481 was de nood het nijpendst, door den slechten oogst kwamen de menschen van honger om, terwijl zelfs het hof dikwijls gebrek aan brood had. Toen wreekten zich op schrikbarende wijze de feilen eener staatkunde, die bij alle toenmalige tirannieke staten heerschte en meer gericht was op de versterking der positie van het regeerend huis dan op het welzijn van het gansche volk. Door den oorlog met Venetië werd in zooverre de staats-huishouding aan het Ferrarische hof veranderd, dat de opvolgers van Ercole ertoe overgingen een fonds voor oorlogsdoeleinden te stichten, dat echter, zooals wij straks zullen zien, in de meeste gevallen dienen moest voor leeningen aan de pausen.

III

In de jaren 1487, 1490 en 1491 trouwden achtereenvolgens drie van Ercole's dochters en één zoon, waarbij gelegenheid te over was den hofluister ten toon te spreiden. Lucrezia was de eerste, die uitgehuwelijkt werd, en als onwettige dochter kreeg zij den naar verhouding nogal bescheiden bruidschat van slechts 10.000 ducaten; ook haar bruiloft werd niet zeer luisterrijk gevierd. Niettemin sprak men veel over het schitterende tafelzilver en de gouden serviezen, welke men aan het huwelijksbanket gebruikt had en die het werk van den beroemden Francia waren, die toen nog meer goudsmid dan schilder was. Schitterender echter waren de voorbereidingen

voor de bruiloft van Isabella, die, nog geen zestien jaar oud, uitgehuwelijkt werd aan den eenentwintig jarigen Francesco Gonzaga, zoon van den regeerenden markies van Mantua. Dit huwelijk bracht de dynastieën der twee naburige landen voor zeer langen tijd in nauwe betrekking tot elkander, waarom het dan ook door Venetië niet gaarne werd gezien. Nog in 1480 had Frederigo Gonzaga door zijn hoveling Beltramino Cusastro te Ferrara om de hand der toen zesjarige Isabella voor zijn twaalfjarigen zoon laten vragen. Cusastro heeft toen aan zijn heer doen weten, dat de kleine Isabella blijken van bijzonder hooge intelligentie gaf en dat hij vol bewondering voor haar was. Hij zond tevens een portret van de jonge verloofde, geschilderd door Cosimo Tura, dat helaas niet behouden gebleven is. De gunstige indruk, dien Cusastro gekregen had, werd later gedeeld door een anderen afgevaardigde van Mantua, die Madonna Isabella had zien dansen met den dansleeraar Messer Ambrogio, een Jood, in dienst van den hertog van Urbino, en die in verrukking gekomen was over hare sierlijke bewegingen. Ook Bona Sforza heeft voor haar zoon Ludovico Sforza om de hand van Isabella geworven; daar Isabella echter toen reeds verloofd was, bood Ercole aan Ludovico de hand van Beatrice, zijne jongere dochter, aan, die aan het hof van haren grootvader in Napels groot gebracht werd, tezamen met de kinderen van Ippolita Sforza, hertogin van Calabrië, een van de meest ontwikkelde vrouwen van dien tijd. Toen Ludovico Sforza, genaamd Il Moro, in 't jaar 1479 naar Napels kwam, verleende hem de koning van Napels, wiens wensch het ook was Ludovico met zijn kleindochter gehuwd te zien, het hertogdom van Bari, dat toen door het overlijden van den ouderen Sforza geen heerscher had. Op 28 Mei 1483 werd dan ook op het plein vóór het Castello de verloving van de beide hertoginnen, Isabella en Beatrice, afgekondigd. In het daaropvolgend voorjaar ging de markies van Mantua met zijn zoon Francesco ter gelegenheid van het St. Jorisseest naar het Ferrarische hof op bezoek. De markgraaf, die met een gevolg van zeshonderd lieden langs de Po naar Ferrara gegaan was, werd door Ercole gedurende vier dagen met de grootst mogelijke praal onthaald. De verloofden leerden elkander toen nader kennen en van dien tijd af schreef Isabella dikwijls brieven aan Francesco; zij zond hem zelfs geschenken en gedichten, die de hofdichters te zijner eere schreven. De bruiloft van Isabella werd bepaald op het voorjaar van 1490. Tot het gereed maken van den uitzet werden vele schilders, beeldhouwers, goudsmiden, alsook Ferrarische en Spaan-

MARKER BUURVROUWEN MET HUN KINDEREN.

sche borduurders aan het werk gezet. Eleonora stuurde voor verschillende inkoopden den beroemden kunstenaar Ercole Roberti naar Venetië, waar ook de stoffeering grootendeels besteld werd, terwijl de beroemde goudsmid Fra Rocca in Milaan een draagbaar klein zilveren altaar leverde, ter waarde van zeshonderd ducaten. De bruidschat van Isabella bedroeg 25.000 ducaten in contanten, de uitzet was tweeduizend en de sieraden waren drieduizend ducaten waard. Wat Isabella meekreeg was niet bijster veel, vergeleken met de 80.000 goudducaten welke Eleonora voor Ercole had meegebracht. De trouwplechtigheid vond in de hofkapel te Ferrara plaats op 11 Februari 1490. Na de kerkelijke inzegening reed de bruid, het hoofd getooid met een schitterende kroon, te paard door de straten der stad, te midden van een talrijk gezelschap. Rechts van haar reed de hertog van Urbino en links de gezant van Napels. Des avonds werd een feestmaal gegeven in de groote zaal van het Castello, die met Vlaamsche tapijten, nog door Eleonora uit Napels medegebracht, versierd was. Het tafelzilver schitterde door zijn buitengewone pracht; het was vervaardigd door den Venetiaanschen goudsmid Giorgio da Ragusa, naar de teekening van Cosimo Tura zelf. Voor tafelvesiering dienden ook tweehonderdvijftig vlaggetjes, beschilderd door Giovanni Bianchini, genaamd Torello. Wat deze schilderingen moesten voorstellen, is ons onbekend gebleven. Den volgenden dag ging de bruid met hare ouders en drie broeders, namelijk Alfonso, Ferrante en Ippolito, sloop en voer langs de Po naar haar toekomstige residentie, waar men op 15 Februari, dus midden in den winter, de straten met versche bloemen getooid en de huizen met guirlandes versierd had. De markgravin Elizabeth Gonzaga ontving hare schoondochter temidden van vrienden en familieleden. Deschitterende geschenken, die zij kreeg, waren zeer talrijk. Bizardere aandacht trokken gobelins, die den Trojaanschen oorlog voorstelden en die van den hertog van Urbino afkomstig waren. De plechtigheden en festijnen duurden tot het einde van het carnaval en men mag wel aannemen, dat Isabella, ondanks haar jeugdigen leeftijd, gelukkig was, toen zij eindelijk rustig kon rondzien in hare toekomstige residentie, waar zij vele en gelukkige jaren zou doorbrengen. Het huwelijk van Beatrice zou tegelijk met dat van Isabella plaats gevonden hebben, doch Sforza stelde het onder verschillende voorwendsels telkens weer uit, zich hoofdzakelijk op de overweging beroepend, dat de Venetiaansche senaat tegen deze voor Venetië gevaarlijke verbintenis tusschen het huis d'Este en dat der Sforza's was. De werkelijke oorzaak van dit dralen was evenwel de liefdesverhouding, waarin Moro tot de schoone Cecilia Gallerani stond, die zonder twijfel alles in het werk stelde, om een huwelijk van haar geliefde te verijdelen. Het kwam zelfs zoo ver, dat het verbreken der betrekkingen met het huis d'Este onvermijdelijk scheen. Tenslotte echter bedacht Moro zich en stuurde in Augustus 1490 zijn hoveling Francesco da Casate naar Ferrara met vele mooie geschenken voor zijn bruid, waaronder een aanzienlijk parelsnoer met gestyleerde, meesterlijk bewerkte bloemen, alsook oorbellen van robijnen, paarlen en smaragden. Er werd bepaald, dat de bruiloft zou plaats vinden op 16 Januari 1491 in het Castello te Pavia. Kort voordat de bruid het ouderlijk huis verliet, verscheen te Ferrara een jonge beeldhouwer, genaamd Cristoforo Romano, om in opdracht van Moro een

marmeren buste van Beatrice te vervaardigen. Romano was een zeer begaafd kunstenaar, daarbij een fijn hoveling, gunsteling van Moro en der hertogelijke families van Mantua en Urbino. Hij was door kardinaal Ascanio Sforza, die hem in Rome had leeren kennen, naar Milaan gestuurd. Zijn buste van Beatrice bevindt zich tegenwoordig in het Louvre en is een werk van zóó hooge kunstwaarde, dat het langen tijd aangezien werd voor een schepping van Leonardo da Vinci. Beatrice muntte evenmin als Isabella door schoonheid uit, maar was vroolijk en opgewekt en daarom bekoorlijk. Zij hield veel van dieren en was een hartstochtelijk beoefenaarster der jacht en van het paardrijden. Vol trots en ambitie, kon zij geen mededingster naast zich dulden, vandaar dat zij ijverzuchtig werd, waartoe zij dan ook aanleiding te over vond. Het jaargetijde was niet gunstig voor den bruiloftstocht. De winter van het jaar 1490 op 1491 was buitengewoon streng; de straten van Ferrara waren op Kerstmis met een drie voet hooge sneeuwlaag bedekt. De Po lag dicht en werd eerst tegen eind Februari weer bevaarbaar. De huwelijksstoet moest zich dus over land naar Pavia begeven. Het geleide van de bruid bestond uit haar moeder, messer Sigismondo, kardinaal Ippolito en haar broeder Alfonso. Moro zorgde ervoor, dat de gasten onderweg een geriefelijk onderdak en het noodige voedsel vonden. Zij arriveerden op 29 December te Milaan, vanwaar men verder naar Pavia trok. Tengevolge van de slechte wegen reisden de dames in koetsen, terwijl de heeren te paard reden. Zoo ging het tot Brescello; hier echter was de Po reeds bevaarbaar, zoodat het gezelschap sloop kon gaan en naar Piacenza voer, waar men van de vermoeienissen der reis een weinig uitrustte en Ludovico zich bij den stoet aansloot; hij had een anderen weg gekozen, langs de Ticino. Eerst den volgenden dag kwam het gezelschap om half vier in den namiddag te Pavia aan. De reis van Milaan naar Pavia, die tegenwoordig nauwelijks één uur duurt, eischte toen bijna drie dagen. De bruiloft werd te Pavia op den zeventienden Januari 1491 schitterend gevierd. Reeds op den tweeëntwintigsten Januari vertrok het gansche

BEATRICE D'ESTE, GEMALIN VAN LUDOVICO IL MORO. BORSTBEELD, GEDURENDE HAAR VERLOVING TE FERRARA DOOR CRISTOFORO ROMANO VERVAARDIGD.

(Thans in het Louvre.)

zelschap naar Milaan, waar Alfonso d'Este in den echt trad met Anna Sforza. Alfonso, geboren in het paleis Schifanoja op 21 Juli 1477, was, toen hij trouwde, veertien jaar oud, maar toen hij een jaar oud was, werd reeds tot dit huwelijk besloten. Dit besluit werd toen officieel te Ferrara bekrachtigd in het bijzijn van het kind, dat door Manuele Bollaia voor deze ceremonie op den arm binnengebracht werd. De komst van Anna Sforza te Ferrara was de aanleiding tot het geven van schitterende feesten. De intocht der echtgenootte van den troonopvolger was al dadelijk buitengewoon luisterrijk. In het ijs van de Po was een vaargeeul gemaakt om de vorstin niet bloot te stellen aan de vermoeienissen van een reis over land en toen zij op een prachtige galei Ferrara naderde, stond Ercole, temidden van een groot gevolg, haar op te wachten. Op 12 Februari kwam Anna te paard onder een baldakijn de stad binnen, waar twaalf triomfbogen voor haar opgesteld waren, naar een teekening van den architect Biagio Rosetti. Op den boog, die in de buurt van het paleis Schifanoja stond, prijkte Apollo, op een met sierlijk opgetuigde paarden bespannen wagen.

(Wordt vervolgd).